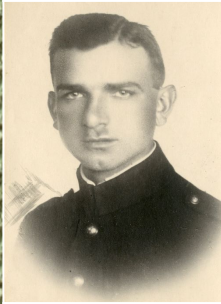

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

<https://muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/biografie/1918-1939/kadra/a-c/jan-andraszyk/62537-Jan-Andraszyk.html>
2024-11-21, 14:28

st. strażnik **Jan ANDRASZYK** – urodził się 16.10.1897 r. w miejscowości Wyszakowo, powiat Środa, syn Franciszka i Cecylii z d. Starosta. Od szóstego do czternastego roku życia uczęszczał do szkoły powszechnej w Śremie. Po ukończeniu edukacji pomagał w gospodarstwie rodziców, a następnie pracował jako robotnik w powiecie.

W dniu 11.01.1917 r. został powołany do armii niemieckiej z przydziałem do 4 zapasowej kompanii, zapasowego 5 Batalionu Pionierów (saperów), gdzie służył do 29.04.1917 r. Od 30.04.1917 służył w 3 zapasowym batalionie miotaczy min. W dniu 05.11.1917 r. został odznaczony Krzyżem Żelaznym I klasy. W okresie od 13.08.1918 r. do 11.11.1918 r. był żołnierzem 12 batalionu miotaczy min. Urlopowany od 11.10.1918 r. nie powrócił już do jednostki.

Po zakończeniu I wojny światowej dnia 03.01.1919 r. wstąpił do 2 kompanii śremskiej i od 6 stycznia 1919 r. w jej składzie walczył w Powstaniu Wielkopolskim w okolicy Śremu i Leszna pod dowództwem por. Trawińskiego, aż do końca działań powstańczych. Kompania śremska weszła w skład sformowanego 6 Pułku Strzelców Wielkopolskich (późniejszy 60 Pułk Piechoty z Ostrowa Wielkopolskiego) stanowiąc jego 1 kompanię w 2 batalionie. W składzie tej jednostki Jan Andraszyk od dnia 15.02.1919 r. brał udział we wszystkich działaniach na terenie Wielkopolski. W Pułku przebywał do 03.01.1920 r. W trakcie służby w tej jednostce dnia 17.02.1919 r. został awansowany na stopień st. szeregowca. W okresie 01.02.1920 - 30.05.1920 r. przebywał na kursie w Szkole Podoficerskiej Piechoty w Biedrusku, który ukończył z wynikiem pomyślnym. Z dniem ukończenia Szkoły Podoficerskiej został przeniesiony do 3 Pułku Syberyjskiego (do 1920 r. 101 Rezerwowego Pułk Piechoty, późniejszy 84 Pułk Strzelców Poleskich) W dniu 20.08.1920 r. został awansowany na stopień kaprała. W okresie 10.04. - 05.07.1921 r. przebywał na przeszkoleniu w szkole pułkowej 3 Pułku Piechoty Syberyjskiej w Tucholi. Jako żołnierz przebywał na froncie wojny polsko-bolszewickiej. Z Wojska Polskiego został zwolniony dnia 01.09.1921 r. Należał do Związku Weteranów Powstań Narodowych RP. Za udział w Powstaniu Wielkopolskim otrzymał dyplom o nr 6186.

Rozkazem Dyrekcji Cei w Poznaniu z dn. 08.09.1921 r. l.dz. 3035 od dnia 28.10.1921 r. do dnia 16.01.1922 r. przebywał na kursie w Szkole Straży Celnej w Wieleniu nad Notecią.

Dnia 17.01.1922 r. został przyjęty do służby na okres próby i przydzielony do służby w Placówce SC Borowy Las (Komisariat SC Gowidlino, Inspektorat SC Chojnice). Dnia 06.06.1922 r. w miejscowości Gowidlino złożył zobowiązanie do pełnienia służby przynajmniej jeden rok. W przeciwnym wypadku zobowiązywał się do zwrotu wszystkich kosztów wykszolenia, utrzymania i wyposażenia. W Straży Celnej otrzymał numer instalacyjny 1707. W dniu 01.07.1922 r. został mianowany starszym strażnikiem, obejmując jednocześnie funkcję kierownika Placówki SC Stara Huta (Komisariat SC Gowidlino, Inspektorat SC Kościerzyna), którą pełnił do dnia 30.09.1923 r. Dnia 20.06.1923 r. złożył wniosek o przeniesienie z Placówki SC Stara Huta do placówki w okolicy Czarnkowa lub Leszna dobrowolnie rezygnując ze stanowiska przewidzianego dla funkcjonariusza w stopniu przodownika. Powodem złożenia wniosku były: zamieszkiwanie daleko od swojej żony, brak możliwości znalezienia odpowiedniego mieszkania do zamieszkania we dwoje, co zwiększało koszty wspólnego życia. Drugi wniosek o podobnej treści złożył w dniu 30.07.1923 r. W dniu 11.08.1923 r. w miejscowości Chośnica Folwark złożył przysięgę urzędniczą. Świadcami uroczystości byli mł. dozorca Feliks Szymański (nr inst. 2178) oraz st. strażnik Szlachetka Władysław (nr inst. 2086). Przysięgę odebrał komisarz Bolesław Ściegienny.

W latach 1922-1923 za aktywne pełnienie służby i zwalczanie przemytnictwa wyróżniany był trzykrotnie w formie nagrody pieniężnej w wysokości 2625 mk, 1050 mk, 3000 mk. Pismem z dnia 14.09.1923 r. został przeniesiony do Placówki SC Brzeźno (Komisariat SC Czarnków). Od 01.10.1923 r. do 30.06.1927 r. pełnił w niej służbę przejmując obowiązki przodownika.

W związku z reorganizacją struktury Straży Celnej w dniu 01.07.1927 r. Placówka SC Brzeźno w Komisariacie SC Czarnków została zniesiona i w interesie służby tego dnia rozkazem nr 59 (z dnia 11.06.1927 r.) Jan Andraszyk został przeniesiony do Placówki SC Jeziorki (Komisariat S.C. Śmiłowo). Wspólnie z nim przeniesienie otrzymali Stanisław Czwojdrak (nr inst. 21), Ignacy Murawski (nr inst. 352). Natomiast Jana Badzińskiego (nr inst. 1405) oraz Szczepana Ławniczaka (nr inst. 318) z placówki Rosko (Komisariat SC Wielen) przeniesiono tym samym rozkazem do Placówki SC Brodna (Komisariat SC Śmiłowo). W ramach przeniesienia Janowi Andraszykowi przyznano zaliczkę w wysokości 150 zł, o którą wnioskował na pokrycie kosztów przeprowadzki rodziny. Po przeprowadzce mieszkał w Jeziorkach w domu dzierżawionym od Emila Stök, obywatela niemieckiego zamieszkałego w Schneidemühl (Piła).

W dniu 22.03.1928 r. w miejsce Straży Celnej powstała Straz Graniczna. W nowej formacji Jan Andraszyk pełnił dalej służbę w Placówce SG Jeziorki. W nowej formacji granicznej otrzymał numer instalacyjny 3140. Od 01.10.1928 r. pełnił funkcję zastępcy kierownika placówki Jeziorkach. W dniu 06.01.1929 r. w Rudnej, w obecności podkom. Wacława Wieczorkiewicza i asp. M. Rycharskiego złożył przysięgę. W dniu 18.08.1930 r. w biurze notariusza dr. Ludwika Lichoniewicza w Chodzieży, w obecności jego zastępcy Józefa Willauma, nabył za kwotę 1250 zł nieruchomość Jeziorki 37 wraz z parcelą 14,50 arów, którą wynajmował od państwa Stök (nr 503 rejestru notarialnego na rok 1930,

pełnomocnikiem państwa Stók był Paweł Kukowski - rolnik i sołtys wsi Jeziorki). Koszty zakupu pokrył w 2/3 z własnych funduszy. Jednocześnie do przełożonych złożył wnioski o udzielenie nieoprocentowanej zaliczki w wysokości trzech miesięcznych poborów, argumentując to pokryciem reszty kosztów zakupu oraz remontu podupadającej, nabytej nieruchomości. Udzielono mu zaliczki w wysokości 720 zł (zwrotnej w 24 ratach). Na podstawie rozkazu Komendy Głównej SG nr 3/35 pkt 16/1 w 1935 r. otrzymał prawo do nałożenia szewronów za 12 lat służby. W 1936 r. otrzymał sznur strzelecki z jednym chwaścikiem. Od dnia 01.05.1937 r. wyznaczony został na stanowisko pełniącego obowiązki kierownika placówki I linii SG w Jeziorkach. Z dniem 01.01.1938 r. otrzymał prawo do nałożenia szewronów na mundur za 15 lat służby.

W ciągu wszystkich lat swojej służby był dobrze oceniany przez przełożonych, tylko dwukrotnie opinia była dostateczna, kiedy to przełożeni zauważali wady i niedociągnięcia w postawie służbowej. Od 1936 r. w okresowych opiniach znajdowała się ocena wartości służbowej jako dobra. Opinie za rok 1937 i 1938 miały podobne brzmienie. Opinia za 1938 r. sporządzona przez asp. Wacława Niezgódkę brzmiała: „Umysł bystry o dość szerokim horyzoncie myśli, spostrzegawczy, orientuje się szybko, umie powziąć szybką i trafną decyzję i samodzielnie ją wykonać. Rozkazy wykonuje dobrze i w pracy jest dość dokładny o ile czuje nadzór ze strony przełożonych. Koleżeński, nieco gadatliwy. Poza służbą zachowuje się bardzo dobrze. Cechuje go znaczne poczucie obywatelskie. Na trudy fizyczne średnio wytrzymały. Dość ruchliwy i zwinny. Dbą o swój wygląd zewnętrzny. Z przedmiotów do zadań pokojowych wyszkolony dość dobrze. Przepisy opanował rozumowo i umie zastosować je w praktyce. W wyszkoleniu wojskowym dostateczny. Posiada zimną krew i panuje nad sobą. Dość energiczny i umie zmusić podwładnych do posłuchu. W terenie orientuje się dość dobrze. Dobry instruktor, wychowawca przeciętny. Głębszego zrozumienia istoty karność nie objawia. Wobec przełożonych jest naw skroś lojalny, odnosząc się do nich z należyty szacunkiem. W czasie pokoju nadaje się tylko na d-cę plac. I linii. W czasie wojny może dowodzić drużyną, można go przeznaczyć najwyżej na podof. gosp. Dla służby granicznej przedstawia średnią wartość. pod ściślejszym nadzorem przełożonych na stanowisku d-cy plac. I l. może sprostać wszystkim zadaniom. Żonaty - troje dzieci w wieku od 14 do 7 lat. 2 uczęszcza do 7 kl. szk. pow. w Ostrorogu, 1 do 1 kl. szk. pow. w Jeziorkach. Stan Zdrowotny jego i rodziny dobry. Nie zadłużony. Ogólna ocena: Dobry”. Komendant Obwodu nadkomisarz Tadeusz Wróbel zgodził się z opinią przełożonego dodając, że Jan Andraszyk jest dobrym dowódcą placówki, lecz słabo interesuje się jednak sprawami wywiadowczymi, lubi dorywczo pracować, lecz wymaga kontroli i nadzoru.

W chwili wybuchu II wojny światowej st. strażnik Jan Andraszyk służył w strukturach Komisariatu SG w Kaczorach. Brak informacji na temat jego losów podczas wojny obronnej we wrześniu 1939 r. i w latach okupacji. Jan Andraszyk przeżył wojnę. W dniu 13.11.1958 r. Uchwałą Rady Państwa nr 11.13-0.922 przyznano mu Wielkopolski Krzyż Powstańczy. Został również mianowany podporucznikiem. Jan Andraszyk zmarł w dniu 23.06.1983 r. Został pochowany na cmentarzu w Ostrorogu. Stan rodziny: żona Jadwiga z d. Ryszczak

(zawarcie związku małżeńskiego dnia 24.04.1923 r.), córka Eugenia Bogumiła (ur. 22.12.1924 r.), syn Marian (ur. 02.02.1926 r.), córka Anna Zofia (27.03.1931 r.).

Odnaczenia:

- Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości (1929 r.),
- Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918-1921 (1929 r.) ,
- Odznaka Pamiątkowa SG o nr 846 (1930) ,
- Brązowy Medal Za Długoletnią Służbę (1938 r.) ,
- Srebrny Medal Za Długoletnią Służbę (1939 r.) ,
- Wielkopolski Krzyż Powstańczy (1958 r.).

Źródła:

- Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie – akta osobowe, sygn. akt 196/33
- Archiwum Straży granicznej w Szczecinie – zespół Pomorski Inspektorat Okręgowy SG, sygn. Akt: 189/9, 189/11, 189/456, 189/4, 189/380
- Archiwum Państwowe w Poznaniu – Zespół 884, Związek Powstańców Wielkopolskich w Poznaniu, Kaczory powiat Chodzież – akta koła, Kaczory, 1935 r. Arkusz ewidencyjny Jana Andraszyka z miejscowego koła ZWPW. Rękopis., sygn: 235, karta 141
- Archiwum Państwowe w Poznaniu – Zespół: 884, Związek Powstańców Wielkopolskich w Poznaniu, sygn. nr 31, spis zweryfikowanych 101 – 4621, opis jednostki: Akta organizacyjne Związku Weteranów Powstań Narodowych RP 1914/19 i Związku Powstańców Wielkopolskich w Poznaniu: statuty, regulaminy, okólniki, protokoły posiedzeń zarządu, zjazdy, korespondencja, strona/karta: 249
- <http://powstancywielkopolscy.pl/pl/search>, <http://powstancy-wielkopolscy.pl/search>, - strony internetowe - wyszukiwarka powstańców wielkopolskich i osób odznaczonych Wielkopolskim Krzyżem Powstańczym, dostęp z dnia 05.02.2023 r.
- <https://polona.pl/item/kalendarz-z-szemantyzmem-funkcjonariuszy-strazy-celnej-na-rok-1927.ODg0MTgxODM/263/#index> - „Kalendarz z szemantyzmem funkcjonariuszy Straży Celnej na rok 1927” - str. 203 i 297 kalendarza, dostęp z dn. 05.02.2023 r.
- Archiwum Państwowe w Poznaniu – zespół Związek Powstańców Wielkopolskich w Poznaniu, sygn. 32, spis zweryfikowanych 4622-9099
- Archiwum Państwowe w Poznaniu – zespół Związek Powstańców Wielkopolskich w Poznaniu, sygn. 44, ewidencja członków Związku Weteranów Powstań Narodowych Rzeczypospolitej Polskiej (nr 10168-16966)
- Wojciechowska Danuta, Jarosz Bogdan – Uczestnicy Powstania Wielkopolskiego 1918-1919 z

Opracował: Krzysztof Knych.

